

Nr 211.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om fördelning av automobilskattemedel; given Stockholms slott den 21 mars 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen antaga härvid fogade förslag till förordning om fördelning av automobilskattemedel.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sven Lübeck.

F ö r s l a g
till
Förordning
om fördelning av automobilskattemedel.

Häriigenom förordnas som följer:

1 §.

Av de under visst år jämlikt förordningarna om automobilskatt, om särskild skatt å automobilgummiringar och om särskild skatt å bensin eller jämlikt de särskilda bestämmelser, Konungen enligt 18 § i förstnämnda förordning må hava meddelat, influtna skattemedel (*automobilskattemedel*) skola tjugu procent tillfalla rikets städer för att användas för dessas gatu- och väghållning samt åttio procent landsbygden för att användas företrädesvis till förbättring och underhåll av för den allmänna samfärdseln särskilt betydelsefulla vägar och broar.

2 §.

Av den städerna tillkommande andel av skattemedlen skola åttio procent av statskontoret fördelas mellan de särskilda städerna i förhållande till de belopp, som från dem influtit i automobilskatt.

Angående fördelningen av återstående tjugu procent förordnar Konungen.

3 §.

Av landsbygdens andel av skattemedlen skola åttio procent tillgodokomma de särskilda länen i förhållande till de belopp, som influtit i automobilskatt från respektive läns landsbygd, därvid iakttages, att Kalmar läns landstingsområden betraktas såsom särskilda län. Av återstående tjugu procent må ett belopp, motsvarande högst en procent av landsbygdens andel av skattemedlen, enligt Konungens förordnande användas till understödjande av sådana forsknings- och undersökningsarbeten, som anses i synnerlig grad befrämja ett ändamålsenligt användande av ifrågavarande skattemedel, och återstoden mellan länen fördelas på sätt Konungen förordnar.

4 §.

Konungen äger att av skattemedel, som enligt 3 § skola tillgodokomma visst län, årligen bevilja bidrag företrädesvis till förbättring av för automobiltrafiken särskilt viktiga vägar och broar inom länet samt till underhåll av sådana av vederbörande vägkassa underhållna vägar och broar, vilkas under-

håll på grund av automobiltrafik i synnerlig grad försvåras, ävensom till sådan vinterväghållning, som är till särskilt gagn för automobiltrafiken. Vad av länet tillkommande skattemedel ej åtgår till beviljade bidrag skall besparas, intill dess sålunda uppkommet överskott bliver i enahanda ordning utdelat eller om dess användning annorledes förordnas.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1924, från och med vilken dag förordningen den 2 juni 1922 (nr 262) om fördelning av automobilskattemedel m. m. upphör att gälla.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 21 mars 1924.*

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETERSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Lübeck:

På föredragning av chefen för finansdepartementet har Kungl. Maj:t förut denna dag beslutat förelägga riksdagen förslag till förordning om särskild skatt å bensin. Avkastningen av denna skatt skulle i likhet med vad fallet är beträffande automobilskatten och den särskilda skatten å automobilgummiringar användas till vägväsendets understöd. Tillika har förslag framlagts om viss ökning av automobilskatten.

Användningen av den för närvarande utgående automobilskatten och den särskilda skatten å automobilgummiringar regleras av förordningen den 2 juni 1922 (nr 262) om fördelning av automobilskattemedel m. m. Med anledning av ovanberörda förslag om ökning av de för vägväsendet tillgängliga medel, synes nu till prövning böra upptagas frågan, huruvida bensinskatten bör fördelas efter andra grunder än de i nyssnämnda förordning angivna samt huruvida hittills vunnen erfarenhet av förordningens tillämpning eller andra omständigheter böra föranleda ändring i nu gällande bestämmelser.

Enligt förordningen om fördelning av automobilskattemedel m. m. skola av automobilskatten och gummiringsskatten 20 procent tillfalla rikets städer för att användas för deras gatu- och väghållning samt 80 procent landsbygden för att användas företrädesvis till förbättring och underhåll av för den allmänna samfärdseln särskilt betydelsefulla vägar. Av städernas andel i skattemedlen fördelas 80 procent mellan de olika städerna i förhållande till de belopp, som från dem influtit i automobilskatt, under det att återstående 20 procent fördelas mellan städerna på sätt Kungl. Maj:t förordnar. Sistnämnda föreskrift har föranletts därav, att den antagna delningsgrunden — beloppet av från varje stad influten automobilskatt — icke ansetts i alla fall kunna bereda fullt rättvis fördelning mellan de olika städerna, varför viss del av skattemedlen ställts till Kungl. Maj:ts förfogande i utjämnings syfte.

Av landsbygdens andel uti ifrågavarande skattemedel skola 80 procent tillkomma de särskilda länen i förhållande till den automobils katt, som influtit från vederbörande läns landsbygd, under det att återstående 20 procent fördelas mellan länen på sätt Konungen förordnar. Sistnämnda föreskrift har, liksom motsvarande bestämmelse beträffande städerna, tillkommit i utjämnings syfte. Av de skattemedel, som sålunda tillkomma länen, beviljar Kungl. Maj:t bidrag företrädesvis till förbättring av för automobiltrafiken särskilt viktiga vägar samt till underhåll av sådana av vederbörande vägkassa underhållna vägar, vilkas underhåll på grund av automobiltrafik i synnerlig grad försvåras. Enligt kungörelsen den 24 november 1923 (nr 407) med närmare bestämmelser angående fördelningen av automobils katter medel m. m. kunna, där sådant finnes av synnerlig vikt för befrämjande av en god och planmässig väghållning samt en ändamålsenlig användning av automobilskattemedlen, av omförmälda skattemedel, på framställning av vederbörande länsstyrelse, medel av Kungl. Maj:t ställas till länsstyrelsens förfogande för anlåtande av tekniskt sakkunnig person att tillhandagå länsstyrelsen och vederbörande vägstyrelser uti vägväsendet rörande frågor.

Enligt min mening föreligger icke anledning att i fråga om fördelningen av den särskilda bensinskattens avkastning följa andra grunder, än dem, som nyligen antagits att gälla för fördelningen av automobils katten och ring-skatten. I den mån erfarenheten giver vid handen, att ändring i fördelningsgrunderna är av behovet påkallad, bör sådan givetvis äga rum.

Förslag hava framkommit, att bidrag av automobils katter skulle lämnas även till vissa andra vägväsendet och automobiltrafiken berörande ändamål än dem, som angivas i nu gällande författning. Vad som sålunda ifrågasatts och som synes mig värt närmare beaktande avser bidrag till brobyggnader, till vinterväghållning för uppehållande av automobiltrafik och till stödjande av forsknings- och undersökningsarbete på vägteknikens område.

Vad först angår frågan om bidrag till brobyggnader så framgår av den i årets statsverksproposition lämnade redogörelsen för anslagsbehovet för understödjande av brobyggnader m. m. att detta anslag är hårt anlitat och att höjning av anslaget vore önskvärd, ehuru någon sådan höjning av sparsamhetsskäl icke kunnat föreslås. Vidare framhålles i statsverkspropositionen, att även under senaste tid i åtskilliga fall, där arbetet varit av den natur, att det icke utan fara för den allmänna samfärdseln kunnat undanskjutas, tillstånd måst lämnas till påbörjande av brobyggnad i avbidan på erforderliga medel till beviljande av statsbidrag, ävensom att den tyngre automobiltrafiken mångenstädes nödvändiggjort förstärkning eller ombyggnad av broar, vilka visat sig icke tåla trafiken.

Det torde ofta förekomma, att vägarna på ömse sidor om en bro tåla den förekommande automobiltrafiken — de kunna i varje fall med anlåtande av, bland annat, automobils katter iståndsättas för dylik trafik — men att själva bron på grund av antingen för klen konstruktion från början eller också till följd av ålder minskad bärighet, endast medgiver framläpande av lättare trafik. En mindervärdig bro kan således komma att vara

*Bidrag till
brobyggnader.*

avgörande för en viktig trafikleds utnyttjande till uppenbar olägenhet för samfärdseln. Att i dylika eller liknande fall automobilskattemedel böra få användas för bros förstärkande eller ombyggnad, synes lika riktigt som att bidrag av dessa medel utgå till förbättring av för automobiltrafiken särskilt viktiga vägar. Givetvis kan det vara svårt att uppdraga en bestämd gräns mellan förbättrings- och underhålls arbeten, men hinder synes ej böra möta att bevilja bidrag till underhåll av bro, om dess underhåll i särskilt hög grad försvåras av automobiltrafiken.

*Bidrag till
vinterväghållning.*

Sakkunniga
för maskinell
vägtrafik.

Vad beträffar frågan om vinterväghållning för uppehållande av automobiltrafik så hava de sakkunniga för maskinell vägtrafik upptagit denna fråga till ingående undersökning.

De sakkunniga framhålla, att, medan i de sydligare delarna av landet mera avsevärda svårigheter icke möta att uppehålla automobiltrafik oavbrutet även under vintern, för de nordligare landsdelarna däremot automobiltrafiken hitintills varit praktiskt taget nedlagd under hela vinterhalvåret på grund av det hinder, de stora snömassorna uppresas. De sakkunniga förmena, att det är en fråga av största betydelse för Norrland att finna utvägar, genom vilka automobiltrafik även vintertid kan fortgå. Efter undersökningar och verkställda praktiska försök hava de sakkunniga kommit till det resultat, att det synes vara tekniskt möjligt att med relativt enkla medel och jämförelsevis låg kostnad hålla de norrländska vägarna i ett för automobiler fullt farbart skick hela vintern. Detta skulle uppnås genom en på visst angivet sätt verkställd systematisk plogning.

I fråga om kostnaderna för denna ökade vinterväghållning framhålla de sakkunniga, att väghållarnas lagliga skyldighet till vinterväghållning icke kan anses omfatta mer än sedvanlig för trafik med dragare och slädar tillräcklig vinterväghållning och att det därför i frågans nuvarande läge synes önskvärt, att de ökade kostnaderna för sådan vinterväghållning i en eller annan form bestridas av det allmänna. De sakkunniga framhålla som lämpligt att, åtminstone intill dess ytterligare praktisk erfarenhet vunnits, staten beviljar anslag för dylikt ändamål å några vägsträckor i de nordliga länen och i första hand för sådana, å vilka även regelbunden linjetrafik kan antagas bli upprätthållen jämväl under vintern. De sakkunniga föreslå, att automobilskattemedel skola komma till användning för ifrågavarande ändamål.

Länsstyrelsen i Norrbottens län.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har den 16 januari 1924 avgivit särskilt yttrande över den del av de sakkunnigas för maskinell vägtrafik betänkande, som behandlar vintertrafiken med motorfordon. Däri understryker länsstyrelsen betydelsen av att åtgärder vidtagas för möjliggörande av att automobiltrafiken inom länet kan obehindrat fortgå året om och att härför erforderlig ekonomisk medverkan från statens sida lämnas. Länsstyrelsen framhåller också, att genom den året om regelbundna automobiltrafiken skjuthållningen avsevärt torde kunna inskränkas, varigenom ej obetydliga besparingar kunna åvägabringas i nuvarande betungande utgifter för skjutsväsendet.

Länsstyrelsen tänker sig statens ekonomiska medverkan ordnad på det

sättet, att till länsstyrelsens förfogande årligen ställes ett visst belopp att enligt länsstyrelsens beprövande fördelas med hänsyn till föreliggande behov. Som villkor för bidrag skulle gälla att vederbörande väghållningsdistrikt bidraga med minst $\frac{1}{3}$ av kostnaderna. Tillsvidare och intill dess större erfarenhet vunnits rörande systemets verkningar, anser länsstyrelsen, att berörda belopp för Norrbottens län skulle kunna begränsas till 15,000 kronor per år.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i utlåtande den 4 februari 1924 över det av länsstyrelsen i Norrbottens län avgivna yttrandet framhållit, att statens bidrag för ifrågavarande vinterväghållning bör utgå med viss del av den *ökning* i vinterväghållningskostnaden, som föranledes av automobiltrafiken, och att i övrigt för såväl storleken av nämnda bidrag som för utredningen, formerna och villkoren för statsbidragen i tillämpliga delar böra gälla bestämmelserna för fördelning av länens automobilskattemedel. För det fall, att enligt gällande bestämmelser automobilskattemedel icke kunna användas för ifrågavarande ändamål, hemställer styrelsen om beredande av särskilt anslag för Norrbottens län å 15,000 kronor.

Med den utveckling, automobiltrafiken nu fått, måste det uppenbarligen vara en angelägenhet av största betydelse, att denna trafik kan fortgå så obehindrat som möjligt året om. Detta är även för automobiltrafikens ekonomi av stor betydelse, då härigenom fordon och personal på ett bättre sätt kunna utnyttjas än vid användning endast under en del av året.

Vidkommande södra och mellersta delarna av landet lära väl föreliggande svårigheter som regel jämförelsevis lätt kunna övervinnas även utan statens mellankomst. Annerlunda ställa sig förhållandena i landets nordliga delar. Genom de försök med vintertrafik, som verkstälts av icke blott de sakkunniga för maskinell vägtrafik utan även generalpoststyrelsen och andra, synes dock numera ådagalagt, att vintertrafik kan uppehållas även i dessa delar av landet utan allt för stora svårigheter eller kostnader. Givet är emellertid att de väghållningsskyldiga i dessa landsdelar, som i regel redan äro tyngda av stora bördor för vägväsendet, oftast icke kunna ensamma påtaga sig de för berörda vinterväghållning ökade kostnaderna.

Även om ordalagen i nuvarande bestämmelser om automobilskattemedlens användning icke giva stöd för den tolkning, att dessa medel kunna komma till användning jämväl för vinterväghållning, så måste dock en sådan användning anses stå i god överensstämmelse med syftemålet med dessa skattemedels utnyttjande, nämligen automobiltrafikens underlättande å våra vägar. Härigenom skulle ock den orättvisa kunna undanröjas, som ansetts ligga däri, att full skatt erlägges även för automobiler i de nordliga delarna av landet, oaktat de kunna användas allenast en del av året.

Ordningen för medlens användning för detta ändamål torde såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordat i tillämpliga delar böra bliva densamma som då det gäller bidrag till vägförbättringar m. m.

Departement-
schefen.

*Understöd
åt forsk-
nings- och
undersök-
nings-
arbeten.*

Vad slutligen angår spörsmålet om statens understödjande av forsknings- och undersökningsarbete på vägteknikens område må framhållas, att den moderna väghållningen och icke minst vägunderhållet kommit att bli ett tekniskt-ekonomiskt problem av betydande räckvidd.

Det är icke blott nödigt, att det praktiska arbetet handhaves av fackutbildade vägmän, utan det torde jämväl framstå som allt angelägnare, i samma mån som kostnaderna för vägväsendet stegras, att åtskilliga vägväsendet berörande frågor underkastas vetenskaplig, teknisk-ekonomisk undersökning. Som belysande exempel å sådana frågor kunna nämnas frågan om vattnets och frostens inverkan på vägarna, frågan om de naturliga vägbindemedlen, deras beskaffenhet, förekomst, provning och praktiska användning för olika vägtyper m. m.

För tillgodoseende av länsstyrelser och vägstyrelser behov av teknisk sakkunskap för det praktiska vägarbetet kan enligt de för användningen av automobilskattemedlen gällande bestämmelserna bidrag erhållas av dessa medel.

Framställningar inneligga hos Kungl. Maj:t från vissa institutioner och sammanslutningar om bidrag från automobilskattemedel för forskning och undersökningar m. m. i vägförslagen.

Det torde särskilt under nuvarande förhållanden och i avvaktan på en fastare organisation av vägväsendet vara synnerligen angeläget, att alla för vägförslagens främjande intresserade och nyttiga krafter tillvaratagas och lämnas det stöd, som kan vara skäligt och möjligt. Då de bidrag från det allmänna sida, som kunna avses för nu ifrågavarande ändamål, uppenbarligen icke kunna bli av större omfattning, måste det förutsättas, att säkerhet skapas för bidragens nyttiggörande på bästa sätt och att därför intimt samarbete etableras mellan de organisationer, som för närvarande syssla med ifrågavarande forskningar och undersökningar, för koncentrerat av arbetsuppgifterna och undvikande av dubbelarbete. Det är också att förvänta, att sådant samarbete skall kunna säkerställas. Då ifrågavarande arbeten kunna vara ägnade att i hög grad befrämja ett ändamålsenligare användande av disponibla skatte-medel för vägnas förbättrande och underhåll, vill jag tillstyrka, att dylika skatte-medel skola kunna i begränsad omfattning användas till understödjande av här avsedda forsknings- och undersökningsarbeten. Såsom förutsättning för sådant understöd torde böra krävas, att de, som vilja komma i åtnjutande därav, underkasta sig den kontroll angående medlens användning och den understödda verksamheten i övrigt, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva, samt att verksamt stöd kan påräknas jämväl från intresserade kommunala och enskilda organisationers sida.

*Författ-
ningsänd-
ring.*

Med hänsyn till att ett genomförande av vad jag ovan förordnat skulle föranleda ändring av flertalet paragrafer i nu gällande förordning om automobilskattemedlens fördelning har det ansetts lämpligt att utarbeta förslag till helt ny författning i ämnet. Detta förslag ansluter sig emellertid i stort sett helt till nu gällande förordning. Beträffande de vidtagna förändringarna må, i anslutning till vad ovan anförts, nämnas följande.

De bidrag av ifrågavarande skattemedel, som enligt vad jag förut anfört skulle kunna beviljas till understödjande av broarbeten ävensom till vinterväghållning, torde beträffande landsbygden böra utgå av de särskilda länens skattefonder. Då broarbetena synas böra i förevarande avseende helt jämsättas med vägarbeten, har detta ansetts böra komma till uttryck i såväl 1 som 4 §§. Enär broarbete i stad faller under begreppet gatu- och väghållning, har någon motsvarande jämkning i avfattningen av 2 § icke synts behöva vidtagas.

Bidragen till vinterväghållningen kunna icke komma hela riket till del utan lära komma att erhålla allenast lokal betydelse. Med hänsyn härtill har det ansetts tillräckligt att intaga stadgande rörande sådant bidrag allenast i 4 §.

Understöd åt forsknings- och undersökningsarbeten synes böra utgå av de 20 procent av landsbygdens respektive städernas andel av skattemedlen, angående vilkas fördelning Kungl. Maj:t skall äga att förordna. Beloppet av utgående understöd torde för närvarande böra begränsas till sammanlagt högst en procent av skattemedlen. Då dessa vid bifall till förslagen om införande av bensinskatt och förhöjning av automobilskatten torde kunna beräknas uppgå till omkring 12 miljoner kronor årligen, skulle följaktligen i runt tal högst 120,000 kronor årligen kunna användas för ifrågavarande syfte. Att understöd föreslås skola utgå även av städernas andel i skattemedlen, beror därpå, att undersökningar angående vissa permanenta väg- och gatubeläggningar av betong, cement, bituminösa ämnen m. m. väntas få synnerligt värde även för städernas vägväsen. Stadgande om nu ifrågavarande understöd har intagits i 3 §, däri utsäges, att understödet för landsbygdens del icke får överstiga en procent av dess andel i skattemedlen. Då ordalagen i 2 § andra stycket av nu gällande förordning beträffande städernas andel tillåta utdelande av här ifrågavarande understöd och då sammanlagda understödsbeloppet, även om uttrycklig bestämmelse i sådant avseende ej meddelas, givetvis ej heller för städernas del kommer att överstiga en procent av städernas andel i skattemedlen, har 2 § i förslaget upptagits med oförändrad lydelse.

Den nya förordningen torde böra träda i kraft den 1 juli 1924, bland annat för att möjliggöra utdelande av bidrag till vinterväghållning före nästa vinters inträde.

Sedan departementschefen härafter uppläst ett inom departementet upprättat förslag till förordning om fördelning av automobilskattemedel, hemställer departementschefen, att nämnda förslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemstallan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Ädelgren.